

Kunskapsläget kring ytavrinning och skyddszoner - växtskyddsmedel

Jenny Kreuger

Kompetenscentrum för kemiska bekämpningsmedel (CKB), SLU

Växjö Möte 2016

2016-12-06 Växjö

CKB

KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel

Frågeställningar

- Hur stort är problemet med ytavrinning av växtskyddsmedel i Sverige?
- Vilka motåtgärder är lämpliga för svenska förhållanden?
- Hur representativt är R1 scenariot för svenska förhållanden?

CKB

KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel

Ytavrinning - orsaker

- Marken är vattenmättad eller frusen – vattnet **kan** inte infiltrera

Snösmältning

Närhet till ytvatten

Svackor/utströmningsområden

Ytavrinning - orsaker

- Nederbördsintensiteten är högre än infiltrationskapaciteten – vattnet **hinner** inte infiltrera

Kraftigt regn

Förstörd markstruktur

Ytavrinning - betydelse

- Snabb transportväg som minimerar möjligheten till adsorption och nedbrytning
- Sedimenttransport (erosion) – även hårt bundna ämnen transporteras
- Under nordiska förhållanden oftare dränerade jordar jämfört med kontinenten – minskar betydelsen av ytavrinning (pga ökad infiltrationskapacitet)

Förekommer ytavrinning i Sverige?

Ja, i samband med snösmältningen...

Förekommer ytavrinning i Sverige?

...men även i hjulspår

CKB
KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel

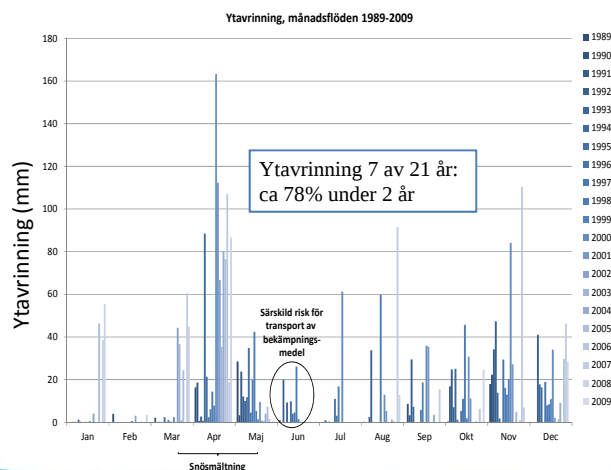
Förekommer ytavrinning i Sverige?

...och även under bekämpningssäsongen!

CKB
KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel

Begränsat kunskapsunderlag – få mätningar av ytavrinning

- Episodbaserade tillfällen
- I juni då störst användning:
- uppmätt ytavrinning vart 3:e år och
- betydande flöden vart 10:e år
- Jordarten på fältet extra känsligt för ytavrinning

Observationsfält (14AC), Västerbotten
(ingick inte mätningar av växtskyddsmedel)

CKB

KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel

Riskreducering - ytavrinning

- Förhindra att ytavrinning uppstår
 - Exempelvis - motverka markpackning
- Begränsa effekterna av ytavrinning (flödes hinder)
 - Exempelvis – skyddszoner

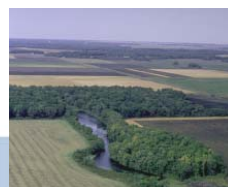

CKB

KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel

Skyddszoners effekt

- Reducerar transport och halter av växtskyddsmedel
 - Infiltration, sedimentation, adsorption, nedbrytning, utspädning, växtupptag
- Hög effektivitet
 - Partikelburna ämnen (medel-svårörliga)
 - Små flöden (ej koncentrerade)
 - Omättade förhållanden

KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel

Markanpassning är nödvändig

Skyddszoner har effekt *endast om*

- ytavrinning förekommer
- flödet går genom skyddszonen
- koncentrerade flöden och genvägar stoppas
- skyddszonen är väl skött (tät upprätt vegetation, ej packad eller igenslammad osv)

KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel

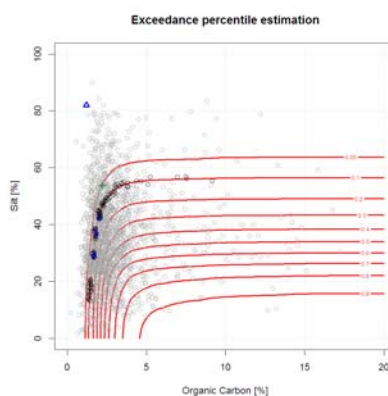
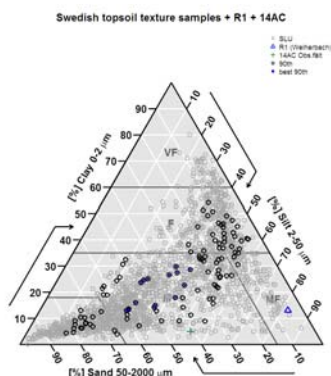
Riskbedömning

- KemI har länge bedömt risken för att ytavrinning med hjälp av PRZM-in-FOCUS R1 scenario (data från Weiherbach, i sydvästra Tyskland)
- I december 2010 infördes möjligheten att införa riskreducering (i stället för avslag) vid indikerad risk (i modellen) med skyddszon (10 m) längs med fältkant som gränsar till vattendrag
- Från november 2016 använder KemI inte längre R1 scenariot vid riskbedömning

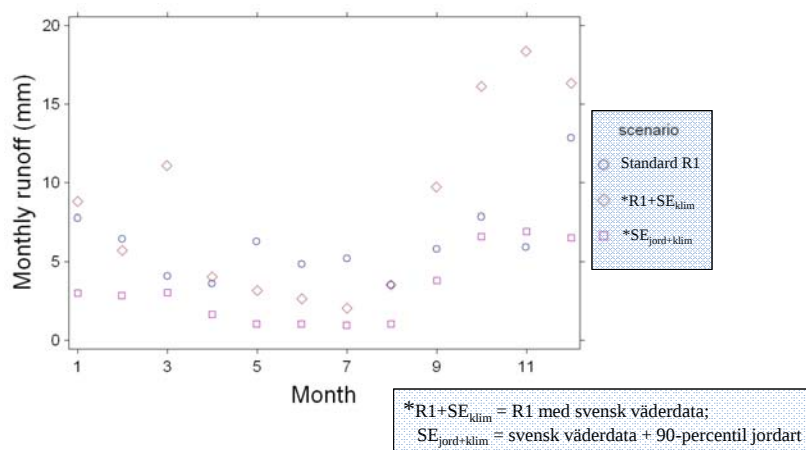
KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel

Jordart i R1 jämfört med svensk åkermark

KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel

PRZM simulering av ytavrinning

Utvärdering av R1

- **Jordart:** högre silthalt och lägre mullhalt än vad som förekommer i Sverige
- **Klimat:** nederbördintensiteten för hög under sommaren

SLUTSATS: R1 överskattar risk för ytavrinning (vatten) och erosion (sediment) under bekämpningssäsongen

Slutsatser

- Ytavrinning kan ha stor betydelse lokalt
 - Dock begränsat i tid och rum (extrem nederbörd, erosionsbenägna jordar, traktorspår)
- Skyddszoner kan reducera ytavrinning om placering och utformning är rätt
 - Ta hänsyn till lokala förutsättningar (topografi, markegenskaper, brukningsmetoder etc)
- R1 scenariots mark- och väderförhållanden inte representativa för svenska förhållanden

KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel

CKB

Tack för att du lyssnade!

- Kunskapssammanställningen finansierades av Jordbruksverket
- Rapporten kan laddas ner från www.slu.se/ckb under rubriken Publikationer - Rapporter från CKB -
CKB Rapport 2012:1

KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel

CKB